

LO GERONÉS

SETMANARI DE AVISOS Y NOTICIES

PORTA-VEU DEL «CENTRE CATALANISTA DE GERONA Y SA COMARCA»

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Gerona 1 pesseta trimestre
Barcelona 1'25 id. id.
Estranger 1'50 id. id.
Un número 10 cèntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

CORT-REAL 7-1.er

ANUNCIS Y COMUNICATS

Preus convencionals

De tots los llibres, folletos, etc., que 's remetin á la Redacció, se 'n donará compte en lo Setmanari

Anys 4.^{es}

Diumenge 27 de Juny de 1897

Núm. 167

SECCIÓ GENERAL

Lo Fuerisme dels Carlins

II.

thom sab, y sería inútil insistirhi, que es lo que sentava á Espanya políticament lo partit carlí de la revolució de Septembre de l'any 1868: establiment y la continuació de l'estat de dret inmutat a la mort de Ferran VII ab la entronisació de donya Isabel II. Afirmava, donchs, la llegitimitat de la branca mascle de la dinastia regnant; lo dret de la monarquia autoritari y absolut, en contra del dret de la monarquia constitucional defensat pels isabelins; y la llibertat de la Iglesia y la influencia política del clero com element social, contra la persecució dels liberals. Aquesta fou la bandera política dels carlins en la primera guerra civil.

La revolució de l'any 1868 produhí á Espanya un canvi tan considerable que modificá radicalment la manera d'esser de tots los partits polítichs inclós el carlí. Los partits monárquichs constitucionals s'hadesacreditat tant y havían perdut tant de terreny que no repararen en sacrificar á donya Isabel el veure d'assegurar la continuació de son predomini. La revolució fou feta per la classe mitja apoyada en l'element militar. La gran massa del poble s'oposá á la revolució, la vegé ab simpatia, pero no s'aliá als seus fautors; escoltá ab preferencia y seguí entusiasmada als que li predicavan que la revolució servia per a son profit y no per a esser explotada per qui ab miras egoistes l'havian feta.

Surgingi, en conseqüencia, un nou partit, que en els dies contá ab la major part de las masses populars que havían constituhit fins feya poch la gran fortalesa del antic partit progressista. Aquest nou partit se presentá luego com á republicá y la seva característica fou la federació.

En aquestes circumstancies, vacant lo trono d'Espanya, lo partit carlí torná á donar mostres de vida. Enguá la renuncia del representant de la llegitimidad masculina don Joan, y son fill major don Carles, mes solzament després del crit de Cadiz, comunicá als Soberans de Europa la abdicació de son pare presentava devant d'ells com aspirant al trono, presentantlos sos propòsits ab aquestos termes:

«Si Dios y las circunstancias me colocan en el trono de las Españas, me esforzaré en conciliar lealmente las opiniones útiles de nuestra época, con las indispensables del pasado, dejando á las Cortes generales, libremente reunidas, la grande y difícil tarea de dotar á mi querida patria de una Constitución que, según espero, será á la vez española y definitiva...»

Veritat es que les anteriors paraules son molt vagues, pero, tals com son y dirigides á qui van dirigides, no hi dupte que entranyen una gran significació y compromís formal per la part de don Carles. Enguá s'hi la extensió y la explicació que 's vulla, mes rompen la tradició del vell partit carlí, que en llevant no pot representar ja per a la nació lo retorn a l'estat de dret immediatament anterior á la mort de Ferran VII, sino la creació d'un estat de dret nou, condonador del present ab lo passat, basat ensemps que en la llegitimitat reyal en la voluntat del país expressada en Cortes generals lliurement elegides, y formant una Constitució.

Qualsevol que 's fixi en les paraules de don Carles, veurá que en ellas no 's tracta de donar al país per la seva autoritat reyal una Carta, per l'estil de l'Estatut de 1801 precedí á la Constitució de l'any 1837 (un fur, un privilegi, que 'n deyan antigament); sino una verdadera Constitució elaborada ab lo concurs dels representants del país lliurement elegits. Don Carles, ademés d'afirmarse rey llegítim, promet esser rey constitucional. Es veritat que 'n lo document referit no 's diu

res dels Furs dels antichs Estats espanyols, lo que s'explica pel seu objecte especial, pero s'hi deixa prou bé entendre que don Carles conceputa á Espanya com á un sol regne y que per a tot ell parla d'una sola Constitució. No fem més, per ara, qu'apuntar la idea; en los documents successius ja vindrá la seva confirmació.

La atmósfera política d'Espanya s'havía anat caldejant: als decrets del Govern Provisional, havían seguit les eleccions de diputats per a les Cortes Constituents y les llargues y acalorades discussions de la nova Constitució. Ab aquestes discussions y ab les violentes polémiques periodístiques, s'havian excitat en alt grau les passions polítiques y les religioses, y 'ls sentiments catòlics d'una gran part del poble espanyol se sentiren ferits per la proclamació de la llibertat de cultes y per la promulgació de la lley de matrimoni civil. Anyadéxis á tot axó la persecució de certes ordes religioses y la suspensió del pago de la assignació corresponent al clero, ab lo pretext de la seva negativa á jurar la Constitució, fácil será comprendre que 'ls carlins havían de trobar altre vegada lo terror assahonat per a nutrir les seves files y per a enlanyar també altre vegada la bandera de la defensa dels sentiments y dels interessos religioses del país.

Per altre banda, lo partit genuinament conservador del temps d'Isabel II, lo vell partit moderat, s'havía descompost totalment ab la revolució y l'element civil de més valúa que 'l componia s'empassá poch á poch ab los carlins. Entre altres persones de gran il·lustració y de regonogada experiencia política qu'ingressaren en lo partit carlí, merexen menció particular En Candi Necedal y N' Aparisi y Guizarro. Aquest últim, sobre tot, per la seva elevació de mires y de sentiments, pel seu entusiasme y per la seva bona fé, se convertí en lo Verb del partit y sapigué rejuvenir y fer atractives les seves doctrines donant-leshi un ayre espanyol y tradicional que may havían tingut.

Lo partit monárquich-revolucionari, impulsat y esperonat constantment pels republicans, se vegé obligat á anar molt més enllá de lo que s'havía proposat, y divorciat de la majoria del poble, tota la seva fortalesa se posá en l'element militar.

Lo poble, la massa, com hem dit, s'havía fet federal, y federals s'hagueren de fer ó hagueren de fer veure que 's feyen los pochos prohoms republicans que havían figurat á Espanya; del contrari haurían perdut tot lo seu prestigi en lo país.

Insistim en axó, perque l'esclat de la idea federal á Espanya y la popularitat que tot seguit obtingué, no s'explica per cap anterior preparació, ni pel poch temps en que 's feu la seva propaganda. Se necessita, per a explicar-se, regonexer que obehia á un sentiment íntim del poble espanyol, á una aspiració de dit poble si 's vol inconcient pero viva en lo fons de la seva ánima.

Aquest sentiment no sapigueren veure'l los principals prohoms revolucionaris (ni 'l saben veure avuy encara), potser perque contrariava los seus prejudicis y 'ls seus principis doctrinari-racionalistes; pero 'l vegé y sapigué aprofitarsen lo partit carlí, al quin per altre part interessava alhagarlo per tenir lo major nombre de sos partidaris en les regions forals. Lo vegé n' Aparisi y Guizarro, home de cor y de patriotisme sincer, y 'l nou programa del partit carlí quedá virtualment elaborat.

Aquest programa tingué la seva consagració en la Carta-Manifest de don Carles á son germá don Alfons.

En ella, ademés d'afirmarse la llegitimitat monárquica, se referma la promesa de reunir Cortes y de donar á Espanya «una Ley fundamental»; se consigna que la Iglesia deu esser lliure per a cumplir sa missió y que Espanya deu conservar la unitat catòlica, respectant y cumplint los Concordats; que 'l rey deu ser rey de veres y les Cortes «junta de independientes é incorruptibles procuradores»; que 'l Municipi y la Provincia han de tenir vida propia «previend, sin embargo, y procurando evitar abusos posibles», fundantho

en que «ama el pueblo español la descentralización y siempre la amó» essent lo desitj de don Carles que totes les provincies de Espanya s'assemblin ó s'igualin á les Vasques «en su régimen interior»; que la qüestió d'Hisenda no 's pot resoldre més que fent economies «suprimir ministerios y reducir provincias, y disminuir empleos y moralizar la administración» y protegint la agricultura, la industria y 'l comerç; y acaba ab un entretoch á la qüestió social, parlant de la creació d'institucions noves «si las antiguas no bastasen, para evitar que la grandeza y la riqueza abusen de la pobreza y de la humildad».

No 'ns hem proposat fer un exámen complert del nou programa del partit carlí; lo nostre objecte 's concreta á estudiar lo que aquest programa tingui de fuerista. Nos trovem encara antes de la segona guerra civil, quan lo partit carlí treballa per a reorganitzar-se y per a preparar-se á la nova lluyta armada, quan busca principalment les seves forces en tots los espanyols y tracta d'atraure 's als allunyats de la comunió carlista.

Del seu antic programa manté ferm lo principi de la llegitimitat monárquica; manté també lo de la defensa dels interessos de la Relligió y del clero, si bé atenuant la seva primitiva intransigencia «sabiendo y no olvidando que el siglo diez y nueve no es el siglo diez y seis» y anyadinthi la conservació de la Unitat Catòlica, no atacada directament avans pels partits lliberals ó sia fins á la revolució de 1868; y, per últim, modifica radical y essencialment los principis referents al sistema de govern.

En aquest punt la Carta á don Alfons no es tant explicita com la Nota dirigida als Soberans d'Europa. En comptes de Cortes generals lliurement elegides, parla de el consejo de los varones más imparciales y probos del reino, congregado en Cortes que verdaderamente representen todas sus fuerzas vivas y todos sus elementos conservadores: en comptes de una Constitució, parla d'una Ley Fundamental.

Y, axís com en lo primer document se donava á entendre qu'aquella Constitució, aquelles Cortes, involucraban la idea no solzament de la identitat de monarquia, sino de la uniformitat de les institucions polítiques per a tot Espanya; en l'últim aquesta idea se clareja més, parlantshi del reino en singular y apreciand com á mides descentralizadores (paraula d'origen doctrinari y liberal pur) les llibertats del Municipi y de la Provincia, respecte de les quines se estableix terminantment la seva subordinació al poder central «previend, sin embargo, y procurando evitar abusos posibles» y la seva existencia dependent, no de la naturalesa y de la historia, sino de la voluntat d'aquest, «reducir provincias».

Y no se 'ns diguí que la Carta parla d'assimilar ó igualar á totes les provincies d'Espanya ab les Vascongadas; perque, apart de que en ella se fa constar qu'axó no té més alcans que lo que 's referexi á son «régimen interior», ni s'expressa lo que se 'n entén que pugui comprendre aquest «régimen», ni en lloch se fá menció del Furs, sí com á dret propi dels diferents regnes que composan l'Estat espanyol, sí com á concessions ó privilegis particulars d'ells deguts á son sobeirá.

Fins aquí, com ho diu la Carta, no 's tracta més que de descentralisar; d'assimilar lo régimen interior de totes les provincies que forman lo regne, al régimen interior de les provincies Vasques. De que Espanya no sigui un sol regne; de que don Carles sie rey de Castilla, Lleó, Aragó, Navarra, etc. y Comte de Barcelona, y no rey d'Espanya; de que les provincies d'Espanya no existexen més que oficialment; del régimen y dret propi dels antichs Estats espanyols, la Carta no 'n diu res ni á res compromet.

Lo nou sistema de govern ofert per don Carles, no s'assembla, donchs, en res ni per res, baix lo punt de vista polítich, al sistema tradicional espanyol anterior quan menos á la dinastia borbónica, bo y no essent lo mateix que estava en vigor á la mort de Ferran VII. En teoria política té més conexió ab un mo-

anarquisme temperat que ab altre cosa, y en essencia es una veritable fillola del doctrinarisme.

L'empenta, emperó, de l'esperit autonomista del poble espanyol, revelat en totes les circumstancies crítiques de la historia de la Península y llavors en la extensió presa per les idees federals, estava donada: y 'l partit carlí no pogué mantenirse gayre temps en lo terren d'una senzilla descentralisació. De grat ó á contra cor hagué d'anar més enllá, conforme veurém en l'article immediat.

J. B. y S.

Sobre 'l Discurs del Sr. Silvela

L'afflictiva situació d'Espanya y certs detalls de la darrera crisi ministerial, donan interès á les declaracions dels personatges qu'influeixen y poden influir directament en la política de la nostra nació, y més á les d'aquells en quins una part del públich ha fixat les seves esperances pera 'l die que faltin los qui avuy monopolisan la direcció de la cosa pública.

Les guerres colonials, sobre tot, han vingut á ésser la pedra de toch en la quina han degut comprovarse los resultats favorables ó desfavorables pera 'l país dels principis á quin predomini se 'l havia acostumat de la Restauració ensá y en quina eficacia se fundava lo benestar y pervindre d'Espanya.

Lo fracás d'aquestos principis y dels homens que 'ls representavan ha sigut tant gros, que 'l país hi ha perdut tota confiança, y té fam y set de nova direcció, de gent capassa de tráurel del fanch y de la postració en que 's trova.

En aquestes circumstancies no hi ha dubte qu'un partit nou, ab procediments nous y ab forsa y energia suficient pera rompre ab los prejudicis y doctrines que amenassen al país ab una ruina total y complerta, podria presentarse als ulls de tothom com una esperança de salvació, com una ancre á la quina agarrarse en lo desfet temporal ab lo quin fa temps se lluyta en vá, perdent cada die més les forces pera resistir-lo.

L'oportunitat no podia, donchs, presentarse millor pera que un home de cor y dalé se dirigís á la nació y, sobre'l descrédit dels vells partits, axequés ben alta nova bandera en la quina se vegés la promesa d'un terme pròxim de les actuals calamitats y la possibilitat d'un regenerador pervindre.

Y aquesta es la oportunitat que no ha sabut aprofitar lo senyor Silvela al pretendre constituir un partit més.

No es un partit més lo que fa falta á Espanya, sino una nova política, un nou criteri, que sia garantia d'una vida nova nacional, de noves energies y del reculliment de noves forces avuy per tot menys preu-hades y en totes occasions mirades de reull y tingudes per perniciosas.

May com ara havia sigut tant fácil la censura de la política y de la conducta dels governs, pero may com ara havia sigut tant necessari fer arribar aquesta censura á les arrels de la política, als principis que li servexen de basa y fonament. Lo senyor Silvela rebutja 'ls fruyts pero s'arrapa á la soca del arbre y preté salvarlo de la mort, com si estés en la seva má cambiarli la sava. Vol mantenir lo sistema y modificar les seves naturals conseqüencies ab pegats y amplastes. Perxó hem dit que l'acte del senyor Silvela sols representa un partit més, pero no significa cap revifament de l'esperit públich, cap principi nou, cap forsa ni energia nova. Aplicats de bona fé los remeys que pregona, podrian tot lo més allargar un xich la agonía y la resistencia de la nació, pero no li retornarian la salut ni la robustesa.

Ab un xich més de moralitat en la administració pública, ab un xich més de respecte al Parlament, ab un xich més d'atenció al país, no 's curan los mals d'Espanya.

Aquestos remeys suposan un tractament llarch, y la enfermetat d'Espanya es aguda y reclama remeys promptes y enérgichs.

Y d'aquestos remeys no'n sab cap, ó per lo menos, no'n hi ofereix cap lo senyor Silvela. Es veritat que en un passatge del seu discurs insinua la possible conveniència d'una liquidació, com qui diu d'una amputació que sacrifici un membre á la salut del restant del cos social; pero torna tot seguit enrera, com si temés no del resultat de la operació sino de la impresió dolenta que la necessitat d'aquesta hagués de produhir al malalt.

Lo nou partit que tracta de formar lo senyor Silvela, no realisa, per consegüent, les actuals aspiracions d'Espanya. Es un edifici que tracta d'axecarse sobre fonaments consentits y qu'han perdut lo seu centre de gravetat, y tot lo que sobre d'ells s'apoyi será flux y esfondradís. Pera éll govern es sinònim d'imperi, de dominació: la forsa de l'Estat consisteix en

la debilitat dels membres, en la seva falta d'energia: un membre fort li fa por: l'existencia de l'Estat depen del predomini que exercexi sobre tothom, se funda en la seva supremacia material incontrastable. Colonies que no 's dominin, val més dexarles corre. Libertats regionals que pugan contrarrestar les invasions del Centre, cal prevenirles, cal ofegarles.

Y encara algú s'havia cregut que 'l senyor Silvela tenia tendencies regionalistes!

No: lo senyor Silvela es un polítich de l'escola antiga, un devot del Deu Estat.

Y.

Notes Regionalistes

(Extractades de diferents periòdichs.)

D'una carta que l'eminent poeta Antonio Perbosc, Majoral del Felibrigue y Síndich de la *Maintenance* d'Aquitània, ha dirigit al senyor President de la Unió Catalanista, retallém los següents párrafos.

«M'es un bell goig lo veure que la nostra paraula patriòtica es escoltada á Catalunya. Podeu estar segur de que ab en Prosper Estieu (1) seguirem de cor la obra que haveu tan ardorosament empresa en la vostra gloriosa terra,—obra germana de la nostra. Un jorn anirém á véureus, pera beure en la mateixa copa lo ví de las esperansas,—y no será pas lo primer cop que 'ls Lleugadocians fraternisarán ab los catalans. No oblidém may la historia dels nostres avis, ni tampoch aquella valenta *Lausatz* del nostre Fourés, ahont la llengua catalana ressonava bellament al costat de la nostra. Axó potser se tornarà á veure un dia...

«Os prego de ferme llegir la vostra valenta *Renaissance*. Tot lo que hi veig m'interessa tant y més que 'ls diaris felibrenchs de França.»

Dexém als nostres llegidors que comentin com vulguin aquesta carta. A nosaltres no més se 'ns ocorre comparar sas amistosas paraulas ab los insults y reganys que tot sovint rebém de la part de Ponent. Y es que la sanch may se torna aygua, y 'ls que viuben al altra vassant del Pirineu, al Rosselló, á la Cerdanya, al país de Foix y al Lauragués, son indubtablement germans nostres, que si no 'ns ho digués la historia, si no 'ns ho demostrés la casi identitat de sa llengua ab la nostra, nos ho provaria l'afecte y consideració ab que 'ns tractan, l'interés ab que següexen la obra del renaixement de Catalunya.

La rahó y son consegüent lo sentit comú, van obrintse pas poch á poch, entre la gent menos disposada á dexarse caure del burro en que son orgull y nécia presumpció los ha montats. En efecte, llegim en un dels últims números del *Boletín de la Liga Protectora de la Educación Nacional*, que 's publica á Madrid, que en una de las sessions celebradas per la secció primera del Consell d'Instrucció Pública, se discutí 'l dictamen que deu emetre relatiu al projecte de decret formulat pel ministre sobre las Escuelas Normals. Entre las moltas cosas de que 's parlá y que 's discutiren la que més nos interessa, es la que á la *Gramática* féu relació. No es que en lo *seno* del Consell d'Instrucció Pública hi hagin entrat encara las modernas corrents que han sanejat de ridícols apriorismes á la instrucció primaria en los paissos reyalment civilisats y de bona fé progressius en aqueix important punt de la pública cultura. En lo «cervell» d'Espanya certs avensos no hi arribarán may. No; lo que 's tracta ara 's refereix á un petit detall que á primera vista resulta que no te importancia, y que ben mirat revela en algun dels membres del Consell d'Instrucció Pública algun coneixement de la realitat. En lo projecte del ministre entre las assignaturas de la instrucció primaria hi figurava la *Gramática de la lengua española*. Lo Consell acordá que, en lloch de llengua *española*, se digués *castellana*, esmena racional que apoyaren alguns consellers conexedors, sens dupte, de que la llengua *española*, en realitat, no existeix, demostrantho axís á altres individus del consell, que ofuscats per son uniformisme desatentat, créyan que á España no existía altra llengua que la *española*.—(d'aquesta opinió fou un tal Larroca que creyém fou governador civil de Barcelona, lo qual no deuria enterarse, durant son *mando* en dita «provincia», de la existencia de la llengua catalana. Posats á ignorar, aqueixos burócratas ho ignoran tot.)—Lo conseller senyor Comelerán *instruï* á sos companys de que en l'Estat espanyol hi ha per lo menos, *tres llenguas espanyolas*. No obstant á judici dels demés sábits del Consell d'Instrucció Pública *la llengua espanyola es la castellana*.

Preguntém, donchs, ara quins son los separatists, los regionalistas, «locos exagerados é insensatos»; aquells que entenen que sols es espanyol lo castellá ó los que entenen que es espanyol lo basch, lo galáich, lo bable y 'l catalá?

De totes maneres, es molt significatiu que certs absurdos no passin desapercibuts fins dintre dels organismes buracrátichs del Estat á la castellana. Axó indica, quan menos, que comensa á infiltrarse dintre de certa gent enderredada alguna que altra guspiá d'il·lustració, y sempre revela un pas envers la veritat. Ab tot, los sábits *rabins* decretaren que l'Estat sols devia ensenyar la llengua castellana, sens dubte *para que todo el mundo la entienda*.

L'*Euskalduna*, que 's publica á Bilbao, diu que 's tracta d'instituir una Academia de la llengua euskara, subvencionada per les Corporacions del país. També en la sala de sessions de la Diputació ha sigut col·locat lo retrato del gran propagandista de la idea foral y regional, don Fidel de Sagarmínaga.

Recorda, ademés, en un article, la data del 21 de Juliol del any 1876, fent constar ab tal motiu que son molts los vascongats que no oblidan, ni oblidarán may, lo que íou sa patria y lo que avuy es, equiparada miserablement á les altres provincies d'Espanya; crexent, á mida que 'l temps passa, l'amor que tots senten pera son país y pera ses perdudes llibertats.

Noticies

La sessió de segona convocatoria celebrada per l'ajuntament lo die 23 d'aquest mes, presidida per don Vicens Comenys, reduhi á aprobar la acta de la anterior, comptes per 4,072'97 pessetes, y retornar la fianza al contratista per la passada temporada de Pasqua.

—L'únic succés notable de la passada setmana, referent á Espanya, es lo discurs del senyor Sagasta y lo del partit fussionista que no ha sigut conseqüencia. De les aclaracions nos en ocuparem en lo pròxim número. En l'últim á l'extranger, cal fer menció de les extraordinaries festes fetes á Inglaterra, pera commemorar lo sexanté aniversari de la coronació de la reyna Victoria. Efectivament, los anglesos den estar satisfets d'un regnat de sexanta anys durant el qual han vist creixer la riquesa y lo poder del Regne Unit, una realització que admira. Llástima que la alegria no hagi pogut ésser general y que 'l dol just de Irlanda hagi vingut á deslluïr la pléndida manifestació.

—La nena Pilar Gonzalez y Jubany, filla de nostre amic Leopoldo Gonzalez tenedor de llibres de l'Intervenció de Valladolid, s'ha examinat en lo Reyal Conservatori de cursos de solfeix y primer de piano, obtinguent la nota de sobres. Li doná las primeras lliçons lo intel·ligent mestre de aquesta Ciutat, Eudalt Melendez.

Felicitém á la senyora mare de la nena Gonzalez y Jubany tant grata noticia, felicitació que fem extensiva al Mestre.

—Han sigut nomenats de R. O. arcaldes pel bienni Girona, don Joaquim de Esposa; de La Bisbal, don Olmo y Prats; de Olot, don Joan Monsalvatje y Fossas; de Frugell, don Francisco Estrabau; de Puigcerdá, don Bosomba y Boquet; y de Santa Coloma de Farnés, don Alemany y Aulet.

—Traduhim del *Diario de Barcelona*:

«En l'últim número de la important revista *Administración*, que 's publica á Madrid, hi ha un estudi sobre el *Catalanismo*, del jove advocat y escriptor de nostre país don Lluys Duran y Ventosa. S'exposan en éll ab gran retat, mesura y conexement de causa los fonaments dels fets del nomenat regionalisme, l'estat actual del programa fonamental del catalanisme, rebutjant la separatista que s'hi volgut tirar á sobre. Es un treball interessant, digne de ésser llegit y meditat per tot el país.»

—Agrahim l'envio que se 'ns ha fet d'un exemplar del curs llegit lo dia 30 de Maig últim pel M. I. Sr. Prestit de la Junta local de la Societat de Salvament de Naufruchs del lliu de Guixols, ab motiu de la repartició de premis á guanyadors, en recompensa de la heróica acció que efectuaren de Febrer del corrent any.

—S'han publicat los quaderns 26 y 27, corresponents als mesos de Mars y d'Abril, del «Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya». Entre 'ls treballs importants hi contenen merexen citarse la excursió á la Pica de Aneto de don Lluys Marian Vidal; lo Catàlech espeleològich de don Norbert Font y Sagué, y unas notas historicas de Gerri, de don Francesch Carreras. En lo folletí s'incloen los quaderns III y IV de la obra *Lo Llusanés*, de don Casades y Gramatxes. Il·lustran la excursió del senyor Gual, amb alguns grabats primorosos.

—Pera diumenge, vint y set del corrent, á les quatre de la tarda, está convocat lo Consell de Representants de la Unió Nacionalista al obgete de resoldre sobre la reforma dels Estatuts de la Unió.

—Lo Centre Excursionista de Catalunya verificará la seva excursió á Cadaquers y Castelló de Ampurias los dies 27, 28 y 29 d'aquest mes. També alguns socis del Centre Catalanista de Barcelona ne feran una en los mateixos dies á Massanet de Cabrerès, de la comarca de les Salinas, tornant pel Vallespir.

—En una reunió qu'han tingut los fills de Galicia á Buenos Aires, han acordat honrar la memoria de la emigrada gallega donya Rosalía Castro de Murguía, col·locant un sepulcre una corona ó placa de bronze celebrant lo 150 aniversari de la seva mort, una vetllada en son honor. En lo moment d'obrirse la suscripció, al indicat obgete, s'hieren ja més de mil duros.

—Hem rebut *Le Journal des Pyrénées orientales*, revista il·lustrada comercial, marítima, artistica y literaria publicada á Perpinyá. Conté una sentida elegia en catalá de *Mes de Bazar de la Charité*, de Mossen Jacinto Verdagué, dedicada á sos amichs de França y admirablement traduïda francés per nostre bon amich lo distingit escriptor rossellonés Justí Pepratx. Publica treballs en francés y en catalá.

Agrahim verament l'envio de *Le Journal* y de l'últim número apart de la referida poesia y sa traducció.

—Han arribat procedents de Cuba los soldats ferits de guerra: Pujol, de La Bisbal, y Francisco Fechs, de Girona.

—Ha mort á Vich don Segimon Verdagué, pare de nostre benivolgut amich lo ferm catalanista, director de *La Veu de Catalunya*, don Narcís Verdagué y Callís. Deu lo tinga al cel y l'acompanyem de cor en son dol á nostre amich y á tota la apreciable familia.

També ha mort á Barcelona don Gayetá Cornet, un dels més antichs periodistas d'aquella ciutat y redactor del *Diario de C. S.*

—S'ha disposat per R. O. que 'ls oficials majors

curadors poden substituir a sos principals en ausències y malalties, incorporantse als Colegis respectius sense pagar quota d'entrada.

S'ha disposat així mateix que 'ls pares dels soldats, morts a conseqüència de ferides en campanya, vómit ó febre groga, tenen dret a pensió. Per ferlo efectiu es necessari dirigir una instància al Capità general perquè nombri un jutje militar que informi sobre l'estat de pobresa dels pares. Ademés, deuen procurarse les partides de casament dels pares y de naixement del fill mort, acte del estat civil d'aquest y certificat del quefe del cos al quin pertanyia. Quan sigui una viuda lo que demani la pensió, deu presentar, ademés, l'òbit del seu marit.

Ab aquestos documents s'ha de elevar una instància a la Reyna, ab paper de pesseta, per conducte del Governador militar ó bé del arcalde.

—Lo jurat calificador dels projectes presentats al concurs pera erigir un monument al arcalde que fou de Barcelona lo senyor Rius y Taulet, ha votat lo premi pera 'l dels senyors Falqués y Fuxá, lo 1.º accésit pera 'l dels senyors Font y Vallmitjana (don Agapito) y 'l 2.º accésit pera el dels senyors Gustá y Aletorn. Dona menció honorífica al projecte dels senyors Puig y Cadafalch y Arnau.

—Dilluns sortí de Barcelona al objecte de realisar una llarga excursió pera probar los bastos de nou modelo, la segona bateria del primer regiment de artilleria de montanya, dotada ab sis pessas Krupp. La manarán lo capitá don Antoni Anglada y 'ls tinentes senyors Romero, Warleta y Roig. Acompanyarán a dita bateria una companyia del batalló casadors de Figueres y una secció de llancers de Borbón.

Aquesta columna anirà manada pel comandant d'artilleria don Eduart Oliver y Copons, a quals ordres anirà 'l capitá ajudant del primer de montanya don Joan Martínez y García. L'itinerari que probablement seguirán ditas forses es lo següent: Sant Cugat del Vallés, Tarrassa, Manresa, Calaf, Torá, Pons, Sant Salvador, Tremp, Aren, Pont de Suer, Castejon de Sos, Penasque, Las Bordas, Viella, Tredós, Esterri, Sant Joan de L'Eim (ermita situada en lo terme municipal de Castellbó), Seu d'Urgell, Bellver, Puigcerdá, Ribas, Camprodon, Olot, Amer, Osson, Arbucias, Sant Celoni (traspasant lo Montseny per Santa Fè), Granollers y retorn a aquella capital. La excursió durará un mes.

SECCIÓ LITERARIA

L'ESQUIROL

(Continuació)

En aquell moment la sala sobreeixia d'animaçió, y 's confonían en desconcertat concert, el brujit de centenars de conversas; els crits dels pabor-des, que 's disputavan sobre quin d'ells havia de guardar la entrada quan toquessin el xotis; las intimacions que las pabordessas, ajudadas per algunas nenas del barri, feyan als joves, a fi y efecte de *colocar* tots els bitllets de la rifa d'un monumental *ramillete* que devia sortejar-se a la mitja part del ball; las discussions que armavan una colla de xavalets per aclarir punts de tanta trascendencia com sapiguer quin d'ells ballava més be 'l vals rodant «al inrevés», ó esbrinar quin feya 'l remolinet millor y ab més gracia; las intergeccions aspres dels uns; els xiulets dels altres; el plor d'una criatura a qui havian trepitjat; la fressa de corredissas que armavan els baylets y las mossetas del barri, y mil y mil sons diferents.

Per més que las finestras que donavan al carrer eran obertas totes, la calor era insoportable. Aixó y el fum dels cigarros dels homes, barrejat ab la pols que s'aixecava del empostissat, la escalfor que donavan els llums y la fortor de las essencias d'algunes noyas, vinguda a menos a cansa de la suhor que las amarava, feya que 's bleixés ab dificultat y que 's ressequessin els narius y el canyó de tothom.

Tant com durá la primera part del ball, en Vador no deixá un segón a la Carmeta. En Joanet, que 'l provocava continuament ab la vista, se vegé obligat a fer grans esforços a fi de no armar un esvalot y de no donar a entendre a la Layeta 'l malestar que 'l dominava.

Abans de comensar la segona part y després d'haver «dut las donas al café», sortí a fora per esbargir-se... Cremavan sos polsos y tremolava tot ell de rabia.

Feya una nit magnífica... una d'aquellas nits de Juliol en que l'ayre sembla portar flayres desconegudas que convidan a rescabalar-se, bleixant a plens pulmons, de la calor soferta durant el dia. El cel era tot seré y las estrelles que hi parpellejavan semblava que juguessin a quina lluhiria ab més forsa. Algún rossinyol engaviat, des del balcó hont tenia penjada sa presó de fil-ferro, trenava deliciosas passadas, com si ab sas cansons volgués glosar las hermosuras de la nit, mentres que 'l sereno, l'envejós del sereno, cantava l'hora ab veu enrugallada, com en senyal de protesta.

Al trobar-se lliure de la sofocació del ball, en Joanet deixá escapar un fondo sospir y 's quedá un moment aturat, assaborint ab delicia 'l goig de respirar l'ayre sanitos y pur. Després aixugá la suhor de sa cara, caragolá un cigarret y, tot encenentlo, comensá a caminar a la ventura, enfilant carrers y carrerons, sense una direcció fixa.

Anava capficat, ab la imatge d'en Vador encastada al cervell... «Volia venjarsen d'en Vador. ¡Oy ne feya de temps que li duya votada!... Primer, per la tirria que, sense saber per qué, li havia tingut sempre;... segón, per haver sigut ell qui li havia tret el motiu ab que l'anomenava la gent del barri;... després, per las intencions que sempre havia tingut respecte a la Carmeta;... y sobretot, per l'acte d'aquella nit... Aquesta si que no li passava; la havia de pagar com tres y dos fan cinch. Gayre mal no n'hi volia pas fer... Només era qüestió de ferli entendre la rahó a la forsa... un parell de cops de puny den donats y llestos...»

Encaboriat ab ideas d'aquesta lley, seguía caminant d'esma, quant, de cop y volta, li semblá sentir passos derrera séu. Y al girarse per veure de qui eran, sentí una mà que l'agafava d'una espatlla.

Instintament, féu un salt enrera pera deseixir-se. Mes, revinguentse totseguit, s'adoná de que precisament se las havia ab el mateix Vador.

—¡Oy que vens be, home! Cabalment tu y jo hem d'aclarir un assumpto y, ja que 's presenta la ocasió, tant se val que la aprofitem.

—També 't seguia per dirte alguna cosa,—féu en Vador. Y acostantseli fins a tocarlo, ab els punys closos, llensant espurnas pels ulls, afegí, després de llensar un renech que era tot lo contrari de benehir a Déu:—¿Vols tornarho a fer lo que has fet al ball?

—¡Pròu!—afirmá en Joanet;—a bodas me convidas.—

Y li etgegá a la cara un fort cop de puny.

En Vador quedá un moment parat, sense veure res, sinó 'l raig de sanch que féu brollar de son nàs la mà del *Esquirol*... Després, mirant al séu contrari ab ulls de fera, s'hi abrasoná.

Forcejaren una estona, una llarga estona, fins que anaren a capgirells; y cayent en Joanet al cim, agafá a n'en Vador pel coll, deixantlo anar tot d'una.

—Ja véus que ara 't podia escanyar,—li digué aixecantse.—Pro perquè sàpigas que no vuy rebair-xarme, te deixo estar per lo que ets... ¡Apa, fuig del meu devant!—

Y per despedida li doná una puntada de peu.

Avergonyit en Vador, arplegá 'l barret que li havia caygut durant la brega, y brut de cap a péus, fet una llástima, tot renegant de baix en baix, se dirigí cap a casa seva pera cambiarse la roba bruta de sanch. En Joanet s'espolsá, s'arreglá la corbata, se fregá cara y mans y tirá altra vegada cap al Odeón.

Mentrestant, veient que trigava a tornarhi, la Layeta prometia els balls de la segona part y la Manela suhava d'angunia... La Carmeta, des d'un recó del séu palco, espiava la porta continuament... Ja s'ho temia ella lo que havia passat. Des del moment de veure sortir en Joanet y notar que en Vador el seguía, el cor se li havia esvalotat de mala manera. «¡Pròu s'havían barallat, pròu!... Y tot per culpa d'ella... Perque si no s'hagués deixat acompanyar per el de ca 'l sastre, d'altre terme haurían anat las cosas. De totes maneres, al que n'hi tocava més de culpa era a l'*Esquirol*, que en tinguent una forastera, ja no 's recordava de res més. ¡No acostarseli un moment en tota la tarde! Be, per xò, com que ella no s'havia mogut de casa... Pro ¿què li costava a n'ell d'haverhi entrat? *Vatja*, qui més qui menos, tots tenían lo seva part de culpa...»

Y així s'anava enfilant... Tan aviat se reconvenia y es carregava la responsabilitat de lo que pogués succehir, com se'n deseixia pera recriminar a n'en Joanet

Per fi, considerant que ell era 'l qui primer havia faltat, determiná ferli un quants dias de mala cara... «Si, aixó era lo més encertat... Deixarlo y fins que hagués repapiejat un bon xich, no volguerhi tractes... Aixís un altre cop s'hi miraria més a fer las cosas... Ja 'n feya massa de temps que sovintejavan els fets d'aquella mena... Y als homes, quan se 'ls n'hi dexa passar una, ja 's creuen que 'ls hi han de passar totes. Donchs si en Joanet creya aixó, anava errat... ¡Vés! ¡Cóm si una no tingúes amor propi!»

Fet el determini, ja no pensá sinó en estudiar be 'l paper que faria al *Esquirol*. Y seguía encara pensanthi, quan el xicot entrá a la sala, després d'haverse batut ab en Vador. No feya pas dos minuts

que havían comensat a tocar la americana... L'aspecte del ball era molt inferior al que presentava durant la primera part. Més de una tercera part dels palcos eran buyts. Algunas donas, poch acostumadas a perdre nits, se las arreglavan com podían pera contentar la són, fent alguna bacaynota de tant en tant. D'altras, menys contentadissas, preferint las comoditats del llit als inconvenients d'una cadira de balca, comensavan a menar terrelló als seus homes a fi de que donguessin als seus fills ó fillas l'ordre de plegar, mentres que 'l jovent, entregat a la bulliciosa Terpsicore, no 's recordava de fer cap mena de compliment al ensopit Morfeo.

En Joanet resseguí d'un cop d'ull tota la sala; y veient que la Layeta ja estava ballant, se dirigí a la Carmeta.

—¿Tens compromís?—

Ella feu que no, ab un moviment de cap.

—¿Vols ballar?—

—*Bueno*...—

Quan anava a buscarla, en Joanet discorría moltes cosas pera dirli tot ballant; més quan hi fou pel mitg... ¡rés! no 's podia traure un mot de la boca.

—¿Y donchs?—digué ella mirantlo de fit a fit, entre ressentida y mofeta.—¿Que ja t'hàn près la balladora?... ¡Vés! ¡Tan bona pareja que feyau!... ¡Aixó si que es llástima, *vatja*!... Y ¿cóm es que t'hagis rebaixat a venirme a buscar?... No 't renyerà pas *ella*?—

—¿Y en Vador a tu?—

—Ay no, fill. A mi ningú m'ha de renyar ¿ho tens entès? y molt menos en Vador.

—Be, dona, be... Jo ho deya...—

Varen enrahonar poca cosa més... ell moix, enfadada ella, tan enfadada, que 'l xicot, acabada la americana, va dirli tot acompanyantla al palco.

—Ja veurás noya; si tu tens aquét geni no se que dirte. Y si alguna cosa hi hà que no t'acomodi, el téu pa y el meu es molt ben partit.—

JOSEPH MORATÓ Y GRAU.

(Seguirá.)

BÀQUICA

Tot beguent, noya encisera, ab lo ví m'entrá l'amor, y d'aquella borratxera encar sento l'escalfor. Era de bona cepada, era ví del que bó hi há, ambrosia regalada que sols té nostre Ampurdá.

No he trobat nits d'estiu belles com ho fou aquella nit; més hermoses les estrelles recorrien l'infinit. Nostres pens la mar besava y vegent lo pler d'abdós ab ses ones mormorava, rondinayre y tot gelós.

Ab sospirs breus que 's fonían y ab musica de petons com vessant d'amor sortían de ma boca les cansons, tot sentintme, noya, alhora d'aquell ví la gran cremor, qu'era foch tot jo per fora y era foch tot lo meu cor.

De la terra ví puríssim, bell licor de l'Ampurdá, qu'ab lo teu calor dolcíssim vaig aprendre d'estimá, a ma boca, que t'espera, vina avuy a ferhi un bés, renovant ma borratxera perquè 'm duri sempre més.

NARCÍS DE FONTANILLES

Gerona 1897.

SECCIÓ COMERCIAL.

Mercat de Gerona del día 26 de Juny

Especies.	Mesures.	Pesetes
Blat.	QUARTERA DE 80 LITRES.	18'80
Mestall.	»	16'00
Ordi.	»	9'00
Segol.	»	60'00
Civada.	»	9'00
Besses.	»	14'00
Mill.	»	13'00
País.	»	9'50
Blat de moro.	»	13'00
Llobins.	»	9'50
Fabes.	»	14'00
Fabó.	»	13'50
Fassols.	»	22'00
Monjetes.	»	21'75
Ous.	Dotzena.	6'85

SECCIO RELIGIOSA

SANTS DE LA SETMANA.

Diumenge 27.—S. Zoylo mr.
Dilluns, 28.—S. Lleó II papa y cf.
Dimars, 29.—S. PERE y S. PAU aps.
Dimacres, 30.—La Commemoració de S. Pau apóstol y S. Marsal bisbe.
Dijous, 1 de Juliol.—S. Galo b.
Divendres, 2.—La Visitació de Ntra. Sra. y Sants Procés y Martiná mrs.
Dissapte, 3.—S. Trifon y comps. mrs.

SECCIO D' ANUNCIS

SORTIDAS DELS TRENS

LÍNEA DE TARRAGONA Á BARCELONA Y FRANSA

De Gerona á Barcelona			De Gerona á Port-Bou		
	Matí	Tarde		Matí	Tarde
Corréu.	6'48		Omnibus.	8'39	12'43
Cárrega.	10'37		Cárrega.		5'40
Omnibus.		3	Mixte.		7'35
Rápit.		5'09	Correu.		

Los trens correus y ómnibus portan cotxes de 1.ª, 2.ª y 3.ª, el de cárrega de 3.ª y el rápit de 1.ª y 2.^a

Lo tren ómnibus porta cotxes de 1.ª, 2.ª y 3.ª el de cárrega y mixte de 2.ª y 3.ª y el correu de 1.ª y 2.^a

LÍNEA DE SAN FELIU DE GUIXOLS Á GERONA

De Gerona á San Feliu			De San Feliu á Gerona		
	Matí	Tarde		Matí	Tarde
Tren de banystes (Juriol y Agost).	5'09		Correu.	4'32	
Correu.	8'54		Mixte.	7'30	
Mixte.	11'44		Correu.		12'44
Mixte.		3'22	Mixte.		2'50
Correu.		5'35	Tren de banystes (Juriol y Agost.)		5'40

Tots los trens portan cotxes de 1.ª y 2.ª classe.

LÍNEA DE OLOT Á GERONA

De Salt (Gerona) á Amer			De Amer á Salt (Gerona)		
	Matí	Tarde		Matí	Tarde
Núm. 2.	9'10		Núm. 4.	7'40	
Núm. 4.		3	Núm. 3.		4
Núm. 6.		6	Núm. 5.		4'30

Tots los trens portan cotxes per ara de 2.ª y 3.ª classes

ORDINACIONS

Pera Banyolas á las 9 y 11 matí (correu) y á las 2, 4 y 6 de la tarde. (Fonda del Centre y casa Jendreta)

Pera Cassá de la Selva cada mitja hora (Pont de Pedra)

Pera Olot á las 11 matí (correu) y á las 6 de la tarde. (Fonda del Centre)

Pera La Bisbal á la 1 de la tarde. (Hostal de la Rossa voltas d' en Rosés)

Pera Anglés, La Sella y Amer á las 10 matí (correu) Hosta de Miquel Boix. (Plassa del Gra)

Pera Salt tot lo matí fins á las 6 de la tarde. (Pont de Pedra)

BANCH VITALICI DE CATALUNYA

COMPANIA GENERAL DE SEGURS SOBRE LA VIDA

CORT-REAL, 19.—PRINCIPAL

GERONA

CAPITAL DE GARANTÍA

10.000.000 DE PESSETES

Capitals asegurats fins al 31 de Desembre de 1896.	pessetes	406.704,728'75
Siniestres pagats fins al 31 de Desembre de 1896.	pessetes	5.032,985'23
Pagat als asegurats per altres conceptes fins al 31 de Desembre 1896.	pessetes	2.356.413'49
Total pagat als asegurats.	pessetes	7.389.398'72

Delegat General,

Joseph Coderch y Bacò.

PIANOS Y HARMONIUMS

—DE—

DIEGO SALAS

SE VENEN Á PLASSOS Y AL CONTAT

SE LLOGAN, RECOMPOSAN Y AFINAN

Magatzems: Bell-lloch, n.º 1.—botiga

MAXIM FERNANDEZ

PERRUQUER DE S. M.

Aygua Minóxima vegetal pera tenyir lo cabell. No te rival en lo mon, perquè á més de sos efectes marevellosos, no taca ni perjudica la pell en lo més mínim.

Aquest assombrós y sorprent específich, se ven en dita perruquería.

5, CARRER DE L' ARGENTERIA 5.—ENTRESOL.

GERONA

Grans rebaxes al engrós.

Escolta lector; si ets vell y 'l cap blanch te desfigura, t' he de dar un bon concell: si 't vols tenyir be 'l cabell fesho ab aquesta tintura.

TINTURA ABISSINIA INSTANTANEA

Fill de Francisco Vilardell y Comp.^a

SALT

Molí Fariner

Sistema AUSTRO-HUNGAR y de MOLAS

Tant per l' un com per l' altre sistema se fan las molas á preus sumament módichs.

Establiment tipogràfic de Manel Llach.
Ferreria Vella, 5.—Gerona

LO GERONÉS

SETMANARI PORTA-VEU
DEL «CENTRE CATALANISTA DE GERONA Y SA COMARCA»

Redacció y Administració. Cort-Real, num. 7, 1

PREUS DE SUSCRIPCIO.

Gerona.	4	pesseta trimestre	1'50	pessetas trimestre
Fora.	4'25	id.	0'10	id.

LA PREVISIÓ ESPANYOLA

Companya de segurs contra incendis á prima fixa

Fundada l' any 1888

Capital: 2.000.000 de Pessetas

DOMICILI SOCIAL: ORFILA, 9. SEVILLA

Sub-direcció Regional: Plassa del Carril, 6, 2.^{on} Gerona

Sub-director Regional: D ANGEL TREMOLS Y PELL

Siniestres pagats: Rs. 3.524.286'92